

8441 Márkó
Kálvária u. 6.

tel.: 88/271-486

A Márkói Német Nemzetiségi Óvoda

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

(2023)

Az óvoda nevelőtestülete a Márkói Német Nemzetiségi Óvoda Pedagógiai programját az intézményvezetővel együtt átdolgozta, aktualizálta.

A Pedagógiai programot készítette:

Petrikné Viszt Ildikó
intézményvezető

Kelt: Márkó, 2023. szeptember 1.

I. Bevezető

Óvodánk nevelőtestülete vallja, hogy a gyermeki lélek az első hat évben a legérzékenyebb. A szeretettel, szelídséggel, türelemmel való nevelés, a személyiségük kibontakoztatása ebben a korban a legfontosabb és leghatékonyabb. Programunk meghatározó személyisége a pedagógus, aki hiteles mintát ad a gyermeknek, szülőnek egyaránt.

Nekünk óvó néniknek védő-óvó szemeinkkel vigyázni kell őket, hogy megmaradjanak olyan tisztának és őszintének, amilyenek születtek.

Nevelési felfogásunkban a gyermek legfontosabb tevékenysége a játék, ebbe ágyazódnak be az egyéb tevékenységek, melyek közül a legfontosabbnak tartjuk a külső világ tevékeny megismerését, a természettel való kapcsolatot.

A sokszínű tevékenységek által gazdagítjuk a gyermek nyelvi kifejezőképességét, fejlesztjük értelmét és gondolatvilágát, megtanul beilleszkedni a közösségbe, megismeri a viselkedés alapvető szabályait, becsüli és óvja környezetét.

Valljuk, hogy nyugodt, derűs, szeretetteljes, családi légkörben felnövő gyermekekből válik kiegyensúlyozott, másokat megértő és tisztelő, nyitott, segítőkész, aktív és kreatív ember.

Óvodánk nevelőtestülete elkötelezte magát arra, hogy a családdal szorosan együttműködve a természet közelségét, a vidéki élet jellegzetességeit és hagyományait segítségül hívva valósítjuk meg a gyermek személyiségének harmonikus fejlesztését.

II. Az óvoda jellemző adatai

1. A mi óvodánk

Az óvoda neve: Márkói Német Nemzetiségi Óvoda

Nationalitätenkindergarten Márkó

Címe: 8441 Márkó, Kálvária u.6.

Telefon: 06/88-271-486

Honlap: markoiovoda.hu

E-mail: ovoda@marko.hu

Az óvoda fenntartója: Német Nemzetiségi Önkormányzat Márkó

Címe: 8441 Márkó, Padányi Bíró Márton tér 5.

Telefon: 06/88-504-014

Honlap: www.markoiovoda.hu, www.marko.hu

E-mail: ovoda@[marko.hu](http://www.marko.hu)

Márkó Veszprém megyében található, Veszprémtől 8, Herendtől 5 kilométerre. Az 1960-as évekig jellegzetes egyutcás település volt, amelynek légi felvétele még az általános iskolai tankönyvekbe is belekerült. Az intézmény fenntartását 2015 szeptemberében átvette a Német Nemzetiségi Önkormányzat Márkó.

Márkón 1977-től működik óvoda. Korábbi helye egy régi épületben volt, melyben az évről-évre emelkedő gyermeklétszámnak köszönhetően egyre szűkösebben voltunk. Az intézmény kezdetben egy, 1983-tól kettő, majd 2013 szeptemberétől három csoporttal, 2023. szeptember 1-től 5 csoporttal működik. A felvehető gyermeklétszám 150 fő. Márkón minden óvodába jelentkező gyermek felvétele biztosított a 3. életév betöltésekor, de ha a családi körülmények indokolják, két és fél éves gyermeket is fogadunk. Az arra rászorulóknak önkormányzati döntés alapján gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek, bár nagyon kevés hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű család él településünkön.

Az 5 csoportszoba mellett négy mosdó és kettő gyermeköltöző, kettő felnőtt öltöző és kettő mosdó, valamint három iroda, egy nevelői szoba, egy fejlesztőszoba, egy orvosi szoba és egy tornaszoba áll rendelkezésre. A vásárolt élelmiszerrel kapott ételek előkészítése melegítőkonyhában történik. Udvarunk nagy, kettő árnyékolós homokozó, egy duplatornyos vár híddal és kettő csúszdával, két játéktározó babaház, egy hatfunkciós mászóka, egy kicsi mászóka, négy libikóka, egy mérleghinta, egy láncos híd, egy Polyball labdadobáló, egyensúlyozó lépegető, kültéri asztalok padokkal és egy csoportnyi gyermek befogadására alkalmas fedett pavilon segítik a gyermekek udvari időtöltését, kültéri foglalkoztatását. A nap perzselő sugaraitól két napvitorla biztosítja gyermekeink védelmét. Ütés csillapító talajként, homokágy óvja a gyermekek testi épségét, ahol arra szükség van. Az udvar felszereltségét a szülői munkaközösség által szervezett rendezvényekből befolyt összegekből folyamatosan bővítjük az előírásoknak megfelelő játékeszközökkel. A játékok karbantartását, a gyepterület gondozását az önkormányzat által foglalkoztatott dolgozók végzik.

2. Gyermekkép – óvodakép

Gyermekkép

„A gyermek lelke olyan, mint a tükör, mely váltakozva fordul új és új irányba, s fényt keres, napok, holdak, csillagok vagy pislogó gyertyák fényét, mit önmagáról visszatükrözhesen. Van gyermek, kit gondosan szoktatnak, hogy merre s hova forduljon fény után. Nap felé, vagy ritka csillag felé. ... Aztán van, aki csak úgy önmagától fordul erre, arra, s keresi azt, ami éppen szépet ígér, vagy ami megnyugtat... őt különösen segítsétek!”

(Vass Albert: Elindult egy élet)

Az Alapprogram a gyermeki személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre.

A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik. Óvodánkban olyan pedagógiai környezet kialakítására törekszünk, ahol a befogadó attitűd természetessé válik, az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársak, szülők, gyermekek számára egyaránt. Az óvodáskor végére a gyermek a különbözőségekkel természetes módon együtt él, korának megfelelő mértékben szolidáris játszótárs, csoporttárs.

A gyermek magában hordozza fejlődésének, kibontakozásának, önmegvalósításának minden csíráját. A megélt élményei, érzelmei, korábbi ismeretei alkotják élete alkotó elemeit, amelyek egyedi és gazdag lényé formálják. A gyermeknek joga, hogy olyannak fogadják el amilyen.

Szervezett nevelőmunkánk során játszva, játékba ágyazottan nyújtunk sokrétű ismereteket, biztosítunk széleskörű tanulási lehetőségeket a gyermekek harmonikus fejlődése érdekében. Legfontosabb feladatunk, hogy gyermekeink megtalálják a boldogságot, hogy megtapasztalják örömteli játékaik során a szabadság felelősségét, a döntés megannyi lehetőségét, a választás kihívásait.

Hiszünk abban, hogy szeretetteljes pedagógiával már óvodáskorban megalapozhatjuk az érzelmi kötődést a társakkal szemben. A nevelési feltételek sajátos megszervezésével lehetővé tesszük a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség kialakulását.

Az óvodai közösségben integráltan nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztő nevelését-oktatását a Veszprém Megyei Pedagógiai Szakszolgálat utazó gyógypedagógusai látják el. Ilyen módon jutnak fejlesztéshez a logopédiai vagy valamely részképesség zavar miatt felzárkóztatásra szoruló gyermekeink.

Óvodakép

Szeretetteljes biztonságérzetet adó, érzelem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy tartást, önállóságot, boldogságot ad a gyermekeknek. Az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően biztosítja a német nemzetiségi nyelv és kultúra megismerését és elsajátítását a hagyományok átörökítésével. Óvodánk mottója: „Tisztellek téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van segítségemre”. „Ich schätze dich, du bist für mich wichtig, ich achte nur auf dich, ich helfe dir, wenn du mich brauchst.” Grundprinzip des Programms: Im Minderheitenkindergarten ist ein liebevolles, Geborgenheit gewährendes, gefühlsvolles Milieu zu schaffen, in dem das Kind im Mittelpunkt steht und ihm Haltung und Selbstständigkeit, gesundes Selbstbewusstsein und Gelegenheit zur Entfaltung und Selbstverwirklichung sowie zur Festigung seiner Minderheitenidentität geboten werden.

3. Személyi feltételek

Óvodánk 150 férőhelyes, öt tágas barátságosan berendezett csoportszoba fogadja gyermekeinket. Nevelőmunkánkhoz a személyi feltételek biztosítottak: intézményünk kinevezett pedagógusai (9 óvónő) diplomával rendelkeznek, ebből 6 fő német nemzetiségi végzettséget szerzett.

A nevelőmunkát heti egy alkalommal két órában fejlesztőpedagógus, hetente két alkalommal 1-1 órában gyógypedagógus segíti. A speciális fejlesztő terápiában elsősorban a tanköteles korú gyermekek részesülnek, amennyiben az előzetes szűrővizsgálat alapján úgy ítéli meg a fejlesztő, illetve gyógypedagógus.

Öt dajka és három pedagógiai asszisztens a nevelőmunkát közvetlenül segítőként. Az óvoda melegítőkonyháját Márkó Község Önkormányzata üzemelteti. Itt egy fő konyhai alkalmazott látja el a teendőket.

A sajátos nevelési igényű, illetve logopédiai és egyéb speciális fejlesztésre szoruló gyermekeink ellátását a pedagógiai szakszolgálat által delegált gyógypedagógus és fejlesztő pedagógus, logopédus biztosítja.

Óvodánkban Német nemzetiségi és a Zöld manók szakmai munkaközösség működik.

4. Tárgyi feltételek

Tárgyi feltételek megteremtéséhez a fenntartó önkormányzat komoly anyagi segítséget ad, továbbá támogatja a pályázatokat. Az óvoda felszereltsége korszerűnek mondható, speciális fejlesztő eszközökkel és játékokkal rendelkezik. Tornafoglalkozásainkat az erre a célra kialakított helységben tartjuk. A foglalkozásokhoz sokféle fejlesztést segítő eszköz és felszerelés áll rendelkezésre, melyekkel pedagógusaink színessé, változatossá tehetik a különböző mozgásformák gyakorlását, fejlesztését.

A költségvetés keretszámai szűkösek, de a szülők támogatására erejükhöz mérten lehet számítani, hozzájárulnak elképzeléseink megvalósításához, valamint sokat segítenek óvodánk szépítésében.

Az udvari játékkészlet folyamatos bővítésére törekszünk, melyet a folyamatosan emelkedő gyermeklétszám különösen indokol. Középtávú terveink között szerepel egy udvari foglalkoztató pavilon telepítése.

Az elmúlt években felszereltségünk javítását segítették a szülői munkaközösséggel karöltve szervezett rendezvények bevételei és a Márkó Fejlesztéséért Alapítvány továbbá a Német Nemzetiségi Önkormányzat által nyújtott anyagi támogatások.

5. Nevelési alapelveink

Az óvodai nevelési alapelveink:

- a) a gyermeki személyiséget elfogadással, tisztelettel, szeretettel, megbecsüléssel és bizalommal vesszük körül;
- b) a nevelésünk lehetővé teszi és segíti a gyermekek személyiségfejlődését, a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- c) az alkalmazott pedagógiai intézkedéseket a gyermek személyiségéhez igazítjuk;
- d) a gyermeket megillető jogok, gondoskodás és különleges védelem valamint az egyenlő hozzáférés biztosítása.

Az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről;
- az egészséges életmódra nevelési törekvésekről;
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósításáról;
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető **szabad játékról**.

E tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségterületek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

III. Óvodai életünk megszervezése

1. Hetirend

KÖTÖTT	KÖTETLEN	
MINDENNAPOS TESTNEVELÉS TERVEZETT MOZGÁS	JÁ T É K TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	HÉTFŐ
		KEDD
		SZERDA
		CSÜTÖRTÖK
		PÉNTEK
MINDENNAPO S MOZGÁS	MESE, VERS RAJZ, KÉZIMUNKA, MINTÁZÁS ÉNEK-ZENE, ÉNEKES JÁTÉK KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE, ÜNNEPEK MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	

2. Napirend

6.00 – 7.30	Gyülekezés, játék a csoportban <i>Versammlung, Freispiel in der Gruppe</i>
7.30 – 8.00	Játék a saját csoportban <i>Freispiel in eigener Gruppe</i>
7.30 – 8.30	Folyamatos reggeli <i>Frühstück</i>
8.30 – 10.30	Játék, közben magyar vagy német kötött vagy kötetlen foglalkozáskezdeményezés Mindennapos testnevelés <i>Freispiel, zwischen ungarischen und deutschen Beschäftigungen oder Anregung</i> <i>Alltäglicher Sport</i>
10.30 – 11.30	Játék az udvaron <i>Freispiel auf dem Hof</i>
11.30 – 12.30	Gondozási feladatok, ebéd <i>Betreuungstätigkeiten, Mittagessen</i>
12.30 – 12.45	Fogmosás, készülődés a lefekvéshez <i>Zähne putzen, sich waschen, ins Bett gehen</i>
12.45 – 14.30	Pihenés <i>Mittagsruhe</i>
14.30 – 14.50	Felkelés, öltözködés <i>Aufstehen, Anziehen</i>
14.50 – 15.20	Uzsonna <i>Jause</i>
15.00 – 16.30	Játék a saját csoportban vagy az udvaron <i>Freispiel in eigener Gruppe oder auf dem Hof</i>
16.30 – 17.00	Játék összevont csoportban vagy az udvaron <i>Freispiel in anderer Gruppe, oder auf dem Hof</i>

3. Az óvoda kapcsolatai

Az óvodai nevelés funkcióiból fakadóan programunk fontos eleme, hogy az óvodába lépést megelőző, az óvodáskor alatti, és az azt követő időszakban folyamatos kapcsolattartást és együttműködést alakítsunk ki a gyermeket segítő, a gyermek érdekeit képviselő színterekkel.

Család és óvoda

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, segítő szerepet játszanak. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését, ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Gyermekismeretünk, gyermekszeretetünk, pedagógiai és pszichológiai felkészültségünk segítségével egészítjük ki a családi nevelést.

A családi nevelés különbözősége miatt arra törekszünk, hogy minden egyes családdal külön-külön is találjuk meg az együttműködés legmegfelelőbb módját. Javaslatot tehetünk, és segítséget nyújthatunk a nevelésben, de biztosítani kell a szülőnek azt a jogát, hogy belátása szerint nevelje gyermekét.

Egyre gyakoribb jelenség a családban végbemenő funkcionális változás az átmeneti vagy tartós hátrányos helyzet. Ilyenkor az óvoda igyekszik korrigálni a nevelésben jelentkező hiányosságokat.

Programunk szellemiségében nyitott óvoda létrehozására törekszünk.

A szülők bevonása a gyermekek egészséges életre nevelésében az óvodai nevelés sikerének egyik alapja.

Az iskolára való előkészítés az óvodában nem külön feladat, foglalkozás, hanem a gyermeki személyiséget kibontakoztató 3-4 éves nevelési folyamat eredménye, az iskolai beilleszkedés közvetett segítségével az óvoda kiegészíti a családi nevelést.

Az együttműködés módja, formái:

- szülői értekezletek,
- fogadóórák szükség és igény szerint,
- tájékoztatás a faliújságon,
- családlátogatás szükség és igény szerint,
- szülői esetmegbeszélés,
- óvodabál: szülők és nevelők mulatsága,
- kirándulások szervezésében kérjük a szülők segítségét és részvételét,
- munkadélutánok.

Kapcsolat más intézményekkel

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsőde és egyéb szociális intézmények) az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. Szoros kapcsolatot ápolunk a helyi szervezetekkel (nyugdíjas egyesület, színjátszó kör, Márkói Német Nemzetiségi Önkormányzat, foltvarró kör) és az együttműködés különböző formái rendezvények alkalmával jelennek meg elsősorban. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez.

Iskola és óvoda

Lehetőséget biztosítunk, hogy a tanító nénik megismerkedjenek leendő tanítványaikkal, megismerjék az itt folyó nevelőmunkát, szokásokat, hagyományokat.

Az intézmények kölcsönös nyitottságra és bizalomra épülő kapcsolata lehetőséget nyújt az együttműködésre az óvodából az iskolába való átmenet megkönnyítése érdekében.

Legjobb pedagógiai tudásunk szerint fokozatosan elősegítjük, hogy a gyermekek pozitív élmények útján, érdeklődéssel és örömmel induljanak az iskolába.

Az együttműködés formái:

- kölcsönös tapasztalatszerző látogatás,
- iskolalátogatás a nagycsoportosokkal – ovi sulis,
- az első osztályos gyermekek meglátogatása.

Pedagógiai szakszolgálat intézményei és óvoda

Pedagógiai, pszichológiai segítségnyújtás a fejlődésben elmaradt, a magatartászavarral és részképesség-hiánnyal küzdő gyermekek fejlesztése érdekében.

A gyermek tanulási, szociális problémáit egységben, komplex rendszerben kezelve, szakemberekkel együttműködve segítjük megoldani. A nevelési tanácsadó és a szakszolgálat szakemberei egész év folyamán részt vesznek az arra rászoruló gyermekek segítésében, szaktudásukkal folyamatosan segítséget nyújtanak az óvodáskorú gyermekeknek.

Az együttműködés formái:

- tapasztalatszerző látogatás a nevelési tanácsadó részéről,
- folyamatos kapcsolattartás az óvónő, a nevelési tanácsadó, a szakszolgálat és a szülő között,
- előadások, szakmai fórumok szervezése,
- szakember meghívása intézményünkbe,
- korszerű szakirodalom, kiadványok beszerzése.

Közművelődési intézmények és Óvoda

Könyvtárlátogatás Veszprémben

A gyermekeket megismertetjük a könyvtár jellegzetes világával, az esztétikus és hasznos könyvek érdekességével, értékével. A rendszeres könyvkölcsönzés által megtanulják óvni, becsülni a könyveket. A gyermekek könyvtárlátogatásait úgy szervezzük az ott dolgozókkal együtt, hogy az élményszerű legyen, és felkeltse a gyermekek érdeklődését a könyvek iránt, ami a későbbi olvasóvá nevelés első lépéseit jelentheti.

Az együttműködés formái:

- könyvkölcsönzés,
- könyvtári foglalkozás.

Bábszínház és Óvoda

Rendszeres látogatói vagyunk bábszínházi előadásoknak. Csoportjaink választhatnak, hogy a Kabóca, a Pegazus vagy a Gulliver Bábszínház előadásait látogatják-e.

Gyermekjóléti szolgálat és Óvoda

Nyitott, bizalmas segítőkészség a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szociális segítése érdekében.

Az együttműködés fejlesztésének lehetőségei:

- rendszeres kapcsolattartás a gyermekvédelmi felelős és a családsegítő központ között;
- szakember részvétele a nevelési értekezleten, tapasztalatátadás.

Hitoktatás és Óvoda

A gyermekek erkölcsi nevelésének elősegítése érdekében biztosítjuk annak lehetőségét, hogy a gyermekek rendszeres katolikus hitoktatásban vehetnek részt a szülők igénye szerint.

Fenntartó és Óvoda

Biztosítja intézményünk személyi és tárgyi, valamint szakmai feltételeit.

Az együttműködés lehetőségei:

- testületi üléseken való részvétel,
- folyamatos kapcsolattartás,
- a falu rendezvényeinek színesítése óvodai alkotásokkal, műsorral.

Német Nemzetiségi Önkormányzat és Óvoda

A hagyományos Német Nemzetiségi Napon (szeptember 3. hétvégéje) rendszeresen fellépnek az óvodások. Német táncokkal készülnek erre az alkalomra. A jövőben szeretnénk a kapcsolatot tovább ápolni, elmélyíteni.

Márkói Nyugdíjasklub

Minden évben anyák napján a nagycsoportos gyerekek felköszöntik a nyugdíjasklub tagjait, akik ezután megvendégelik a gyerekeket.

Márkófolt Varrókör Egyesület

A 2004-ben alakult foltvarrókör tagjai kezdettől fogva támogatják óvodánkat. Faliképeket készítettek mindkét csoportba, 2009 karácsonyán pedig jellel ellátott mesepárnákat kaptunk ajándékba. Szeretnénk ezt a jó kapcsolatot tovább ápolni.

Egészségügyi szolgáltatások és Óvoda

Szükség szerint kérjük, és vesszük igénybe az egészségügyi intézmények segítségét, gyermekorvos, védőnő.

Gyermekfogászat – évente egy alkalommal szűrővizsgálatot szervezünk a nagycsoportosok részére.

4. Gyermekvédelmi munka az óvodában

A közoktatási törvény szerint: a gyermek mindenekfelett álló érdekének védelme és figyelembevétele egyik legfontosabb feladatunk. A gyermekek zavartalan fejlődéséért, a gyermekek védelméért az óvodai nevelőtestület együttesen felelős.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével.

Ha a gyermek fejlődését, életét veszélyeztetettnek ítéljük meg, jelezzük a gyermekvédelmi felelősnek, aki felveszi a kapcsolatot a gyermekjóléti szolgálattal, s más szakemberek segítségével közösen próbáljuk megoldani a családoknál kialakult problémás helyzetet.

Kikre irányulnak a gyermekvédelmi feladatok?

- hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre
- a fejlődési problémával küzdő gyermekekre
- beilleszkedés, tanulási, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekekre
- sajátos nevelési igényű gyermekekre.

Fontos feladatunk a gyermekek önbizalmának pozitív megerősítése, az együttműködés és a szeretetteljes, nyugodt légkör biztosítása.

A gyermekekre fokozottan odafigyelünk, ami lehetővé teszi, hogy időben felfedezzük a személyiségfejlődési problémákat (nehezen nevelhetőség, testi, értelmi fejlődésben való elmaradás). A szükség szerinti esetmegbeszélések nagy segítséget nyújthatnak.

Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett kiemelt a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontásához való hozzájárulás, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése.

Célunk a gyermekek védelme a családokban történő nevelés elősegítése, a hátrányos helyzet, a halmozottan hátrányos helyzet megelőzése, enyhítése és megszüntetésének segítése.

Célunk:

- a problémák minél korábbi felismerése,
- a sérült gyermekek eljuttatása a lehető legnagyobb fokú önállósághoz, önkiszolgáláshoz annak érdekében, hogy minél kevésbé szoruljanak külső segítségre,
- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a különleges gondozást igénylő gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- a tanulási nehézségek megelőzése, enyhítése,
- gyermekeink képességeinek legoptimálisabb készültségi szintre hozása az iskolába lépés pillanatára.

Feladataink:

Biztosítjuk a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását szolgáló fejlesztő, segítő pedagógiai környezetet.

- Személyi feltételek:
- felkészült óvodapedagógusok, nevelőtestület, (az érintett pedagógusoknak alapvető ismeretekkel kell rendelkezniük a sajátos nevelési igényű gyermek sérüléséről, a neveléshez szükséges eszközökről, módszerekről.)
- kiemelt jelentőségű a szülői-, gyermeki közösség befogadó attitűdjének kialakítása, fejlesztése

- fejlesztő pedagógus segítsége a Pedagógiai Szakszolgálat révén,
 - a feladatra felkészített dajkák.
 - Csoportszervezés, befogadó közösség:
 - Vállaljuk, a gyermek beilleszkedésének segítségét az új közösségbe.
 - Nevelő munkánk tervezésének, szervezésének és megvalósításának folyamatában tekintettel vagyunk a sérült gyermek sajátos nevelési igényeire.
 - Tevékenységeinkben érvényesítjük a sérült gyermek rehabilitációjának tartalmait, kiemelten kezeljük a szocializációs folyamatok fejlesztését a játék tevékenységen, de a többi óvodai tevékenységen keresztül is.
 - A törvények és rendeletek érvényesítésével mindent megteszünk a sérült gyermek sikeres integrációjának érdekében.
 - Folyamatos kapcsolattartásra törekszünk a szülőkkel, a gyermek együttnevelésében részt vevő szakemberekkel. Együttműködünk a Pedagógiai Szakszolgálattal (tanácsadás, konzultáció, esetmegbeszélés, stb.).
 - Tárgyi feltételek:
 - Gondoskodunk a szakemberek által javasolt speciális fejlesztő, és a mindennapi tevékenységeket segítő eszközökről
 - A fejlesztéshez helyiséget biztosítunk.
 - Elkészítjük a feladatlapokat, szemléltető eszközöket.
2. Biztosítjuk a Szakértői Bizottság által előírt pedagógiai célú rehabilitációs és fejlesztőfoglalkozásokat.
- Fejlesztő foglalkozások, támogató tevékenységek
 - A speciális foglalkozásokat egyéni vagy mikrocsoportos formában, egyéni fejlesztési terv alapján végezzük.

2. Vezetjük, kezeljük, illetve nyilvántartjuk az SNI gyermekekkel kapcsolatos dokumentációs rendszert.

IV. Óvodai nevelésünk feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód kialakítása,
- az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.

1. Az egészséges életmód kialakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása kiemelt jelentőségű. Feladatunk az óvodáskorú (3-6-7 éves) gyermek testi és lelki fejlődésének elősegítése. Ezen belül:

- a gyermekek gondozása, testi szükségleteiknek, mozgásigényüknek kielégítése
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- a gyermek testi képességeinek fejlesztése
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása és a környezettudatos magatartás megalapozása

A fejlesztés tartalma:

- a helyes életritmus,
- táplálkozás,
- testápolás,
- mozgás,
- edzés,
- pihenés – alvás.
- öltözködés,

Az életkornak megfelelő *helyes életritmus* kialakítása a gondozás központi kérdése. A gyermekek óvodában eltöltött idejét tudatosan, egyéni és élettani szükségleteik figyelembevételével kell megterveznünk.

A növekedés és fejlődés egyik legfontosabb feltétele a *táplálkozás*, ami egyben a testépítést is biztosítja. A napi háromszori étkezést központilag biztosítja a Hungast Étterem. Folyadék egész nap a gyermekek rendelkezésére áll, így mindenki egyéni szükségleteinek megfelelő mennyiséget fogyaszthat, de emellett szükséges felhívni figyelmüket a rendszeres folyadékbevitelre.

A *testápolás* a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, tisztaságigényük kialakulását szolgálja. A gyermekek fejlődési ütemétől függ, mennyi segítséget igényelnek. Törekszünk a családi és óvodai gondozási szokások összehangolására. Fontosnak tartjuk a bensőséges kapcsolat kialakulását, hiszen az óvodapedagógussal együttműködve alakul ki a gyermek igénye az önálló testápolásra. A fogmosás helyes technikájának fokozatos bevezetését már kiscsoportban elkezdjük. Ösztönözzük óvodásainkat az intenzív rágásra, mellőzzük a túlzott édességfogyasztást.

Megtanítjuk gyermekeinket a papír zsebkendő használatára.

Az *öltözködés* védekezés az időjárás változásai ellen, egyúttal azonban fejleszti a gyermek ízlését, önállóságát is. Figyelünk arra, hogy a gyermekek ne legyenek túlöltözve, ruházatuk kényelmes legyen, ne gátolja őket a mozgásban. Ruhájukat egészségi állapotukhoz, edzettségükhöz igazítjuk.

Az egészség megőrzéséhez fontos, hogy a gyermekek szervezete képes legyen alkalmazkodni az időjárás változásaihoz. A szabad levegőn való rendszeres tartózkodással növeljük az ellenálló képességüket, ez télen sem maradhat el. A gyermekek mozgásigényének kielégítését és fejlesztését a *mozgásfejlesztő* tevékenységek szolgálják, melyeket részben a gyermekek szabadon választanak, részben az óvodapedagógus kezdeményezi, szervezi. A séták, kirándulások a mozgásigény kielégítésén kívül együttes élményt is jelentenek a csoport számára. Kedvező időjárás esetén igyekszünk a játékot, a különböző tevékenységeket a szabadban szervezni.

Különösen nyáron óvnunk kell a gyermekeket az erős, káros hatású napfénytől. Nagy hangsúlyt fektetünk a folyamatos folyadék pótlására, és a gyermekek bőrének védelmében a napvédő készítmények használatára.

A gyermek *alvásszükséglete* kielégítésének egy része az óvodára hárul. Az általános alvásigényen belül a gyermekeknek egyénenként más-más lehet az alvásszükséglete, ezért biztosítjuk a folyamatos felkelést, ahol a feltételek ehhez adottak. Igyekszünk a pihenéshez szükséges kedvező körülményeket minden gyerek számára megteremteni és fenntartani.

A növekedés és a fejlődés üteme, jellemzői egyéni sajátosságokat mutatnak, amelyeket a gondozás során figyelembe kell vennünk. Az önkiszolgálás kezdetben komoly feladatot jelent számukra, az adott tevékenységek gyakorlás útján válnak szokássá.

Feladatunk:

- hogy megteremtsük önállóságuk feltételeit,
- a gyermek személyes belső környezetének, testi, lelki, szociális egészségének gondozása,
- környezettudatos magatartás megalapozásával az egészség fejlesztése, védelme.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- önállóan, figyelmeztetés nélkül mosnak kezet, törölköznek, amikor csak szükséges;
 - használják a WC-t, vigyáznak a mosdó rendjére;
 - fogat mosnak, a fogápolási szereket tisztán tartják;

- hajukat rendben tartják;
- papír zsebkendőt használnak;
- az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal látják el;
- önállóan tevékenykednek, észreveszik elvégzendő feladataikat, és segítséget nyújtanak társaiknak;
- étkezés közben kulturáltan viselkednek;
- helyesen használják az evőeszközöket (kanalat, villát);
- önállóan, a megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek;
- ruhaneműjükkel gondosan bánnak;
- ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére.

2. Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása

Az óvodáskorú gyermek sajátossága, hogy magatartásában az érzelmek dominálnak. Az óvoda az érzelmeiből táplálkozik, érzelmei irányítják, ösztönzik, motiválják vagy fékezik, de minden esetben befolyásolják minden tevékenységét.

Igyekszünk olyan szituációkat teremteni a gazdag, változatos tevékenységrendszerben, amelyekben a gyermek választásaiban, döntéseiben, a helyzetmegoldásokban való tájékozódása során megtanulja irányítani saját érzelmeit.

A nevelés, a szocializáció feltétele a családi légkör, amelyben a gyermekek a különböző tevékenységeket önként választják, és élvezetes játéknak tekintik. Értékes, aktív, pozitív tulajdonságokban gazdag személyiség csak játékos, örömteli hangulatban, felnőtt és gyermek szeretetkapcsolatában, harmonikus együttműködésében válhat. Ezért szükséges, hogy az óvodában a gyermeket érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Az óvodapedagógus a gyermekek közösségi életének irányítója. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

A gyermekek közötti kapcsolatokat életkoruk, korábbi környezetük, egyéni sajátosságaik nagymértékben befolyásolják. A gyermek nyitottságára építve óvodapedagógusaink elősegítik, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatózó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.

A gyermekek különböző érzelmekkel fogadhatják az óvodát. A beszoktatás időszaka meghatározó. Az anyától való elszakadás elbizonytalanítja a gyermeket. A pozitív érzelmi kapcsolat az a fogódzó, amiben megkapaszkodva a gyermek fel tudja dolgozni ezt az eseményt. Fontos, hogy felismerjük, milyen módon találhatjuk meg a legkönnyebben az utat a gyermekhez. Fontosnak tartjuk, hogy mielőtt bekerül a gyermek az óvodába, ismerjen meg bennünket, óvodapedagógusokat.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Feladataink:

- a meglévő, már kialakult képességek, tulajdonságok egyéni fejlesztése;
- az adottságokból eredő másság tiszteletben tartása;
- a tehetséges gyermek gondozása, az átlagtól pozitív vagy negatív irányban eltérő személyiségvonások felismerése, korrekciója;
- a személyes érzelmi kötődések elősegítése, az esetleges zavaró körülmények okainak felderítése;
- az iskolai beilleszkedés közvetett segítése a pozitív énkép, önbizalom, önfegyelem, önállóság, szabálytudat, kommunikáció, együttműködés formálása, a szándékos tanulás iránti pozitív attitűd megalapozása;

Az együttműködés a szocializáció alapja. A felnőtt és a csoport hatása annál jelentősebb, minél gazdagabb lehetőséget biztosít a kisgyermeknek a társas együttműködésre. Különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása. A közös tevékenységek során alakulnak ki a társas kapcsolatok, és bontakoznak ki a csoportra jellemző erkölcsi szabályok, normák. Az óvodai életünk szervezése segíti a gyermek erkölcsi

tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, a szokás- és normarendszerének megalapozását.

A szocializáció mértéke függ: az eltérő kultúrától, más és más családi háttértől, és az egyes gyerekek eltérő fejlődési ütemétől.

Az óvodapedagógus a család mellett – és nem helyett –, mint egyenrangú partner vesz részt a nevelés folyamatában.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyermekek tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáznak munkájuk eredményeire;
- ébrednek bennük a közösségi öntudat, örülnek a közösen elért eredményeknek;
- kialakul a csoport iránti érdeklődés, természetes szükségletté válik a közös tevékenység;
- együtt éreznek társaikkal, érdeklődnek egymás iránt, toleránsak egymással szemben;
- felismerik, mikor kapcsolódhatnak be társaik tevékenységébe;
- önállóan keresik a segítségnyújtás megfelelő formáit;
- érzelmileg és értelmileg egyaránt elfogadják és követik az óvodapedagógus kérését, útmutatását. Felfogják alapvető metakommunikatív jelzéseit (elismerés, nemtetszés, öröm, biztatás, szomorúság);
- adott tevékenység (játék, tanulás, munka) által megkívánt magatartási formát önként vállalják;
- az óvodapedagógus, a dajka vagy társaik kérésére és saját kezdeményezésükre a közösség számára hasznos feladatot végeznek, tudatosodik bennük, hogy ezt a csoport érdekében végzik;
- a megkezdett munkát felszólítás nélkül befejezik;

- felelősséget éreznek a vállalt feladatért, amelyet akkor is elvégeznek, ha nehézséget jelent, vagy érdeklődésüket már nem köti le;
- spontán alakuló vagy az óvodapedagógus által létrehozott kiscsoportban képesek együttműködni a feladat elvégzésében, elfogadják a tennivalótól függő alá-, fölé- és mellérendelési viszonyokat;
- önálló véleményalkotásra is vállalkoznak, választanak és döntenek ismert helyzetekben.

3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) az óvodai nevelőtevékenységünk egészében jelen van.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok adására nagy figyelmet fordítunk. A beszélőkedv mellett alapvető feladatunk beszédhelyzetek teremtése a gyermekek számára. A beszédfejlődés optimális színtere a játék, mert a közös játék oldott légköre a gyermekben feloldja a beszédgátlást, ezáltal élénk interaktív, kommunikatív kapcsolatba kerülnek egymással és a felnőttel. A jókedvű játéksituációkban újabb és újabb szavakkal, kifejezésekkel gazdagodik a gyermek szókincse, fokozódik beszédkedve, javul beszédértése. A szerepjátékban kimeríthetetlenek a gyakorlási lehetőségek.

A gyermekek anyanyelvét, szókincset fokozatosan bővítjük. A gyermek fejlődésében és fejlettségében figyelembe vesszük a család szerepének jelentőségét.

Az óvodában fokozzák a beszédaktivitást a bővülő társas kapcsolatok, a változatos kommunikációs helyzetek. A beszédkapcsolatok kialakulásának alapja az óvodapedagógus és a gyerekek közötti szeretetteljes viszony, a jó csoportlégkör.

A család mellett az óvodapedagógus fejleszti leghatékonyabban a gyerekek kommunikációs képességét ebben az életkorban, amikor a legfogékonyabbak. Az óvodapedagógus beszéde

fontos, hogy nyelvtanilag kifogástalan, egyszerű, de mégis kifejező legyen, beszéde modellértékű.

Feladataink ezzel kapcsolatban:

- a gyermek kérdésére mindig válaszoljunk;
- teremtsünk olyan környezetet, mely elősegíti a képzelet, valamennyi értelmi képesség és kreativitás fejlesztését.
- tegyünk fel kérdéseket, melyekkel fejlesztjük gondolkodásukat, beszédre ösztönözzük őket;
- vegyük figyelembe az egyéni beszédsajátosságokat, az egyéni fejlődés különbségeit;
- ismerjük fel a beszédhibákat;
- a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése beszélő környezettel;
- a beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése;
- szókincs gyarapítása;
- folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása;
- nyelvi készség fejlesztése, kommunikációs (verbális, nem verbális) jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával
- együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.

Az értelmi nevelés feladatait komplex módon értelmezve valósíthatjuk meg, hiszen az egyes tevékenységekben kialakult készségek, képességek kölcsönösen visszahatnak egymásra. A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítunk változatos tevékenységeket. Ezáltal további élményeket, tapasztalatokat szerezhet a szülőföldjéről, szűkebb és tágabb környezetéről.

Az értelmi nevelés további feladatai:

- a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása,

- az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

Meleg, oldott légkör biztosításával arra ösztönözzük őket, hogy kíváncsiságukat kielégíthessék, bátran kérdezzenek, ha valami felkeltette érdeklődésüket. A nevelés folyamatában nagy jelentősége van a gyermekek motiváltságának. Az ismeretszerzés legyen a gyerekek érdeklődésére épülő, játékos jellegű.

Fontos, hogy nagy figyelmet fordítunk a gyermekek beszélőkedvének kialakítására, fenntartására, a gyermekek meghallgatására, mert a beszélgetés módot ad a szavak megértésére és a megértés öröme újabb beszélgetésre ösztönzi őket. A beszéd, beszélgetés közben a másoktól kapott információ tágítja az ismeretszerzés lehetőségét.

Az értelmi képességek kibontakoztatása az önálló, alkotó gondolkodás megalapozására irányul. Olyan ismeretek, jártasságok, készségek kialakítása a célunk, amelyek képessé teszik a gyermekeket, hogy környezetükben el tudjanak igazodni, az élet változó körülményeit figyelembe véve oldják meg a feladatokat.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- az óvodáskor végére az egészségesen fejlődő gyermekek folyamatosan és érthetően beszélnek;
- a szavakat tisztán ejtik, ki tudják fejezni gondolataikat, érzelmeiket;
- végighallgatják és megértik mások beszédét;
- a beszédhelyzetekhez megfelelő viselkedési formákat tudnak alkalmazni;
- helyesen használják a névmásokat, névutókat, a jövőidejű igeidőt és az igemódokat;
- beszédük jól érthető, anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű;
- beszédüket természetes gesztusokkal, arcjátékkal kísérik;
- tér- és időészlelésük életkoruknak megfelelő legyen;
- képesek legyenek különböző gondolkodási műveletek végrehajtására;
- fedezzék fel, fejezzék ki a dolgok közötti összefüggéseket;
- gondolataikat érthetően, tagoltan fejezzék ki.

4. Német nemzetiségi nevelés

Óvodánk kiemelt feladata a német nemzetiségi nevelés, így az a program VII. fejezetében külön egységként, részletesen megjelenik.

V. Óvodai életünk tevékenységformái

1. Játék

A játék semmi mással nem helyettesíthető, magáért a tevékenység örömeért végzett, önként választott, spontán, szabad tevékenység. A 3-6-7 éves gyermek számára alapvető létforma, legfőbb élményforrás, személyiségfejlesztésének színtere, a tanulás, a készség és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.

A játék sokoldalúan fejleszti a gyermeket, játéktevékenysége közben fedezi fel, ismeri meg környezetét, ismeri fel önmaga lehetőségeit és korlátait. E tevékenység közben jönnek létre gondolkodási tevékenységének első formái, fejlődik emlékezete, fantáziája, gazdagodik érzelmvilága, erősödik akarata, kitartása, alakul szabálytudata. Fejlesztőhatással van a játék a nagy és finommozgásokra, a figyelemre, a megfigyelőkészségre is.

Óvodáskorban a gyermeki tevékenységek feltételeinek biztosításával szolgáljuk a gyermek szabad, kötetlen játékéletét. Élményekkel gazdagítjuk a játékfajta tartalmát, minőségét, az egyéni sajátosságok figyelembevételével. A játék hatása fontos pedagógiai eszköz számunkra, mert a gyermekeknek oldottságot, feloldást, vigaszt, örömet okoz.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és elősegítő, élményt adó tevékenységgé.

Az óvodapedagógusok feladatai:

- a játék megfelelő segítésére, a gyermek sokirányú megfigyelésére és a gyermek ismeretére alapozott tervszerű kezdeményezésre terjed ki;
- biztosítjuk a gyermekek számára a nyugodt légkört, elegendő időt és helyet. Fontosnak tartjuk az együttélés alapvető szabályainak, szokásainak kialakítását;
- felelősségünk az élményszerzési lehetőségek biztosítása a gyakorló játékokhoz, a szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz;
- a játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét;
- pedagógusaink a gyermekek igényeihez alkalmazkodva támogatják, ösztönzik a játék folyamatát;
- a napi életszervezésben arra törekszünk, hogy a szabad játék túlsúlya érvényesüljön;
- az udvaron is széleskörű tevékenységekhez biztosítunk lehetőséget;
- ápoljuk a csoport hagyományait, szokásait;
- folyamatosan biztosítjuk a játékhoz szükséges, balesetmentes eszközöket;
- egyéni és közös élményeket adunk a gyermekeknek, így gazdagodik játékuk tartalma.

A játék feltételrendszere

Olyan légkört igyekszünk teremteni, mely nyugodt és biztonságérzetet keltő, ahol a gyerekek szabadon szervezik játékukat, önállóan választják hozzá a társat, helyet, eszközt.

Szeretetteljes légkörben könnyebb egymás elfogadása, a toleráns óvodapedagógusi minta példaértékű.

A játék helyét úgy alakítjuk, hogy szolgálja a gyermekek szabad mozgását, biztonságát, játékuk térbeli kibontakozását. A játékidő a napirend sajátosságából fakadóan folyamatos. Az elkezdett játéktémát akár több napon és héten keresztül is folytathatják, amíg számukra érdekes élményt nyújt.

A játék eszközei

Játékaink esztétikusak, a gyermekek életkorához igazodnak, elősegítik a sokoldalú fejlődést.

Fontos, hogy fantáziájukat, gondolkodásukat, problémamegoldó képességüket fejlesszék.

Legyen balesetmentes, könnyen tisztítható. A dramatikus játékeszközök ösztönzik a

gyermeket fantáziájuk megvalósítására. A gyermeki önkifejezőmódokat a bábozás eszközei teljesítik ki. Fontosnak tartjuk ezek állandó jelenlétét és helyét a napi életben.

Az óvodapedagógus modell szerepe

Felelősségünk, fejlesztőtevékenységünk meghatározó jelentőségű, a gyermekek jelzéseinek, elemzésének és megfigyelésének, személyiségük megismerése érdekében.

A gyermekek fejlettségétől függően és igényeiknek megfelelően segítjük a játékfolyamatokat. Fontosnak tartjuk a személyes kontaktus naponkénti kialakítását, a gyermekek személyes problémáinak, egyéni élményeinek meghallgatását.

Szemléletmódunkra, magatartásunkra jellemző, hogy elsősorban a jót látjuk meg minden gyermekben, a játék során is mindig a pozitív megnyilvánulásaira építünk. Már óvodáskorban arra neveljük a gyermekeket, hogy a jót lássák meg egymás magatartásában, ha pedig helytelen viselkedést észlelnek, figyelmeztessék egymást, segítsenek egymásnak a hibák kijavításában, leküzdésében.

Támogatjuk a társas kapcsolatokat, érzelmi kötődés kialakulását. Toleráljuk a játékban megjelenő fejlődésbeli különbségeket. Együttes játékban lehetünk egyenrangú társak, alárendelt, irányított vagy mintaadó modell. A mintaadás a gyerekeket utánzásra készíteti. Tiszteletben tartjuk a gyermek önállóságát, aktivitását, kreativitását, mely kiteljesedik a játékban.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyermekek életkoruknak, élményeiknek, szükségleteiknek megfelelő játékot választanak;
- játékuk legyen kitartó, elmélyült;
- önálló, kezdeményezőképteliséggel válasszanak anyagot és eszközt az adott tevékenységhez;
- kapcsolódjanak be közös játékba;
- képesek legyenek a szocializáció szabályait betartani, egyezkedés, választás után fogadják el társai javaslatát;
- hozzanak létre egyszerű modelleket;

- kapcsolódjanak be képességfejlesztő, logikai gondolkodást igénylő játékokba;
- legyenek képesek szabályjátékok megtanulására;
- mozgásos játékokban érvényesüljön az egészséges versenyszellem.

2. Verselés, mesélés

A nap folyamán bármikor és bárhol, ahol lehetőség és igény van rá, fontosnak tartjuk, hogy a mindennapos mesélés legyen a természetes. A verselés és a mesélés élmény a gyermek számára. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

Beszélővé és olvasóvá nevelés első lépéseit a gyermek spontán és játékos módon teszi meg. Fontos számunkra, hogy megismerjük a gyermekek igényeit, és azt a hatást, amit a vers, a mese kivált belőlük. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a gyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodás korosztály az élıszót szereti hallani, mert azt élvezi és érti igazán. Az irodalomnak abból az ágából választunk, ami eredetileg is az anyanyelvi szájhagyományban, szóbeliségben keletkezett és élt tovább, s olyat, ami motívumkincsét, szerkesztési szabályait, nyelvét tekintve megfelel a gyermekek életkori igényeinek. A magyar népmese és népköltészet mellett az értékes klasszikus és kortárs műveknek egyaránt helye van.

A magyar népköltészet, a népi hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

Az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek. Ezek ritmusokkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát. Feladatunk, hogy visszaadjuk óvodásainknak a mesehallgatás és a mondókás-verses

együttjátás örömet, a csak nekik szóló, színesen, átéléssel, a felnőtelle együtt közösen elképzelt mesét, játékhoz illó mondókát, verset.

A vers-, és mesehallgatáson való részvétel a gyermekek számára mindig önkéntes. Ők döntenek el, hogy mikor akarják csak játék közben, távolról hallgatni a mesét, és mikor akarnak közvetlenül is részesei lenni a kezdeményezésnek.

Az irodalmi nevelést megalapozó mesélés, verselés, mondókázás sokféle tevékenységhez spontán kapcsolódik. Ez a kezdeményezett helyzet választható, vagy az egész csoport számára felajánlott tevékenység pl.: a pihenés előtt elhangzott mesehallgatás.

Fontosnak tartjuk :

- a versek, mesék helyes arányának megválasztását;
- a versek, mesék komplexen (hangulatban, témakörben) kapcsolódjanak a tanulási tevékenység tartalmához pl.: évszakok, énekanyag, ünnepek és egyéb aktualitások.

A mesélés játékidőn belül történik, így a gyermekeknek ismerniük kell a mese alatti szabályokat, szokásrendszert (pl. mese-párna, lámpaoltás, furulyaszó).

Törekednünk kell arra, hogy meséléskor előadásmódunkra a helyes hangképzés, hangsúlyozás, hanglejtés, hangszín, helyes beszédtempó megválasztása, szabályos mondatszerkesztés, mondatfűzés, nyelvhelyességi szabályok betartása legyen jellemző.

A mindennapi mesék hatására nő a gyermekek bábozó és dramatizáló kedve, melyet elősegít az óvodapedagógus bábjátéka is. Ez nagyon jó a szorongásos, gátlásos, visszahúzódo gyermekeknél is, akik megfelelnek gátlásaikról, felszabadultan merülnek el bábozás közben egy-egy szereplő személyében. Az élőszót tartjuk a legfontosabbnak, ezért audiovizuális eszközöket ritkán használunk mesélések alkalmával. Diavetítésnél az igényesen kivetíthető filmeket választjuk, és ennél is szem előtt tartjuk a gyermekek életkori sajátosságait, amelyek a minőségre és a mennyiségre egyaránt vonatkoznak.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- szeretik, igénylik a vers, mese, mondókázás élményét;
- gazdagodik szókincsük, kifejezőkészségük, képesek néhány mondatban gondolataikat közölni, rövid történeteket, meséket elmondani, kitalálni;

- egy-egy ismert mesét szívesen báboznak, dramatizálnak, rajzolnak, maguk is segítenek a vers- és mesemondás légkörének, feltételeinek kialakításában;
- figyelmesen, csendben végighallgatják a verset, mesét, arcukon, viselkedésükön tükröződnek a belső képzeleti képek jelei;
- a folytatásos mesék, verses mesék szálait össze tudják kötni;
- az átélt élmények alapján erősödik énképük, a közösségi hovatartozásuk;
- különválasztják a realitást a mese világától;
- a mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.

3. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Óvodánkban folyó zenei neveléshez a mondókákat, énekes játékokat a magyar gyermekjáték hagyományból és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotásokból merítjük. A zenei képességfejlesztést segítő szakkönyvünk *Forrai Katalin: Ének az óvodában*, amely mindannyiunk számára hasznos segítséget nyújt.

Úgy alakítjuk a gyermekek egész napi tevékenységét, hogy a nap folyamán bármikor szerezhessenek zenei élményeket. Az elmélyült, tartalmas játék is lehetőséget nyújt éneklésre. Pl.: lakodalmas játék, színházas játék, utazás, közlekedési játék, építés, konstruálás, szabályjáték, papás-mamás játék, stb. De bármilyen tevékenységben (pl.: varrás, festés, mintázás, hajtogatás, kerti munka, születésnap ünneplése, kirándulás, bábozás) énekelgethetnek, ugyanakkor zörejeket, zenei hangokat is hallanak. Mindez hozzájárul ahhoz, hogy igazi örömforrássá váljon az éneklés.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek, egyben felkeltik a zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei

nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. Olyan légkört biztosítunk, melyben adott a lehetőség arra, hogy a gyermekek énekelhetnek, táncolhatnak, „zenélhetnek” a nap folyamán bármikor.

Életkori sajátosságokat figyelembe véve megfelelő hangterjedelmű, ritmusú dalanyaggal ismertetjük meg a gyermekeket, fejlesztjük zenei képességeiket (ritmusképzés, hallásfejlesztés). Tisztán, megfelelő hangmagasságon, jó ritmusban élményszerűen énekelünk, zenélünk.

Biztosítjuk a más tevékenységekkel való komplexitást. Fokozott gonddal, szeretettel, türelmes munkával irányítjuk a gyermekek zenei tevékenységét, növeljük ének és zene iránti fogékonyságukat.

Három fontos területen valósítjuk meg a gyermekek zenei fejlesztését:

1. Hangszerekkel és ritmusokkal való ismerkedés

A gyermekeket nap, mint nap körülveszik olyan egyszerű tárgyak, amelyek kiválóan alkalmasak hangkeltésre (Pl.: termények, kavicsok, ágak, kanalak, dobozok, különböző anyagú edények). Lehetőséget nyújtunk a tapasztalatszerzésre a hangok önálló létrehozásához. Gazdagítjuk ritmusfejlesztésre szolgáló eszköztárunkat magunk gyűjtötte és készítette természetes anyagokból. Megismerkedünk népi hangszerekkel, népi jellegű táncmozdulatokkal, melyekkel igyekszünk gazdagítani ünnepeinket is.

2. Népi mondókák, dalos játékok

A népi gyermekjátékok egyszerű, természetes, játékos mozdulatait, táncos formáit használjuk fel arra, hogy gyermekeink szabadon kifejezhessék zenei vágyaikat.

Forrai Katalin kiválóan összegyűjtötte a népi hagyományokra épülő, nemzeti kincsünk megőrzését tartalmazó zenei anyagot:

- felnőtt játéka gyermekkel,

- altatók, arc-, kéz- és lábjátékok,
- lovagoltatók, kiolvasók, játékra hívók,
- körjátékok: guggolás, kergetők, felelgetős, szerepcserés, kifordulós, lakodalmas, párválasztós, kapus-hidas játékok, csúfolók.

3. Zenehallgatás

A zenehallgatásra olyan magyar népdalt, hangszeres népi, mű- és kortárs zenét választunk, amelyek ízlésformálóak és közvetlen zenei élményként hatnak. A zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe vesszük a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatarozását is.

A felnőtt minta utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyermekek belülről fakadó késztetésként önként, szívesen énekelnek, örömmel játszanak dalos játékokat és népi gyermekjátékokat;
- a tanult mondókákat megfelelő beszédritmus szerint mondják;
- egyszerű dallammotívumokat tisztán énekelnek vissza egyedül is;
- megkülönböztetik a zenei fogalom párokat;
- belső hallásuk fejlődik, képesek dallambújtatásra, hangok utánzására, hangszínek megkülönböztetésére, hangszerek hangjának felismerésére;
- felismerik a dalokat, dallamokat dúdolásról, hangszerről;
- érzékenyek a természet és a környezet hangjára, figyelik és megkülönböztetik a hangszínek finom eltéréseit zörejen, beszédhangon egyaránt;
- megismerkednek néhány hangszerrel, azok hangjával, megszólaltatásának módjával;
- dalok és mondókák ritmusát – belső hallás alapján – éneklés nélkül is képesek összekapcsolni;
- megismerkednek egyszerű táncos mozgásokkal (dobbantás, koppantás, páros forgás, csárdáslépés, kilépés, átbújás, kifordulás, párválasztás);

- dalokhoz egyszerű játékokat, mozgást kitalálnak – improvizálnak;
- a bemutatott előzenét, népdalokat, műzenei, kortárs művészeti alkotásokat, más népek dalait, hangszeres muzsikát figyelmesen, érdeklődéssel hallgatják.

4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, az ábrázolás különböző fajtái, a népművészeti elemekkel, a műalkotásokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. Ismeretekkel gyarapszik; fejlődik finom motorikája, mozgása összerendezettebbé válik.

Az egész nap folyamán lehetősége van a gyermekeknek az ábrázoló, alkotó tevékenységek gyakorlására. Ehhez megfelelő helyet, elegendő időt és eszközt biztosítunk számukra. A színes ceruzát, a zsírkrétát mindig birtokukba vehetik. A gyermekek tevékenységi vágyára építünk, figyelembe vesszük érdeklődésüket és fejlettségi szintjüket.

Sokféle lehetőséget biztosítunk az élményszerzésre, ráirányítjuk a gyermekek figyelmét a környező természet szépségeinek meglátására. A gyermekek munkáit értékként kezeljük, felhasználjuk a közvetlen környezetünk szépítésére, ezáltal alakítjuk alkotásaik megbecsülésének igényét. Közreműködésünkkel megtanulja a gyermek észrevenni a szépet, azt, ami esztétikus.

Megismertetjük a gyermekkel az ábrázoló tevékenység tartalmi jegyeit:

- színvilág,
- formavilág,
- a téri ábrázolás világa,
- a képi gondolkodás,
- esztétikai érzékenység,
- szép iránti nyitottság,
- az anyagok természete,
- különféle technikák.

Fontos momentum az anyagismereten és kézművességen túl a hagyományok ápolása és gyakorlása, azok megőrzése. A környezetünkben még élő és gyakorolt kismesterségek felkutatása, megismerkedés a kézművesség folyamatával, alkalmazása az óvodai ábrázoló tevékenységben. Pl.: agyagozás – kerámiaégetés; kosárfonás, origami, stb.

Az ábrázoló tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a következőket:

- a térbeli tájékozódást,
- a gyermek tér-, formai, színeképését,
- gazdagítja fantáziavilágát,
- megismerteti az egyszerűbb művészeti alkotásokkal,
- a tevékenységekkel a teljes személyiséget fejleszti,

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- önként és örömmel kapcsolódnak be és önállóan is kezdeményeznek ábrázoló tevékenységet;
- megismernek sokféle ábrázoló eszközt, és készségszinten tudják ezeket használni;
- formaábrázolásuk változatos, színhasználatuk gazdag, emberábrázolásukban megjelennek a részformák;
- téralakításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők;
- mondanivalójukat a megismert technikákkal ki tudják fejezni;
- kialakul képi, plasztikai kifejezőképességük, térbeli tájékozódási képességük, szem-, kézkoordinációjuk, vizuális gondolkodásuk;
- fejlődik esztétikai érzékenységük;
- képessé válnak a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

5. Mozgás

A rendszeres torna, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok fejlesztik a gyermek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás). Elősegítik a pszichomotoros készségek és képességek kialakítását, fejlesztését.

Fejlesztik testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés.

Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-képességét és az egyes szervek teljesítőképességét. Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában.

Felerősítik és kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását. A

mozgáskultúra fejlesztése mellett a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.

A mozgásfejlesztés tartalma:

- természetes mozgások,
- játékos mozgások,
- prevenciós gyakorlatok,
- szerekekkel, kézi szerekekkel végzett gyakorlatok,
- udvari felszerelések, terepviszonyok kihasználásával.

A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

Kiemelten kezeljük azt, hogy a gyermekek minden évszakban naponta minél hosszabb időtartamon keresztül mozogjanak a szabad levegőn. Az évszakok adta lehetőségeket a szabadban mindenkor kihasználjuk.

A gyermekek mozgásigénye és készsége eltérő, ezért mindig az adott helyzetből kiindulva, a körülmények mérlegelésével a gyermek egészségi állapotának, képességének ismeretében támasztunk követelményeket, és megkeressük az adott gyermek optimális terhelésének mértékét.

Mozgás – mozgásos játékok

A természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése, a gyermek testi képességeinek, teherbíró-képességének, edzettségének fejlesztése, melyek felerősítik az egészséges életmódra nevelés hatását.

Feladatunk testi, cselekvő és feladatmegoldó képességük, ügyességük, állóképességük fejlesztése. Mozgáskultúrájuk, bátorságuk, fegyelmezetttségük, kitartásuk erősítése.

Hatása az értelmi képességek fejlődésére

- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésével fejlődik a gyermekek vizuális memóriája.
- Mozgás közben számtalan lehetőség nyílik mennyiségi, formai és környezetismereti tapasztalatok szerzésére.
- A téri irányok és különböző formák bemozgásával fejlődik észlelése (alaklátás, formaállandóság).
- A testrészek, megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapodik szókincsük. A megnevezett, látott és elvégzett cselekvések, mozgások elősegítik a különböző észlelési területek integrációját, a keresztcsatornák és a fogalomalkotás fejlődését is.
- A társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek énhatárainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció képessége fejlődésének elősegítése.

Hatása a szociális képességek fejlődésére

- A saját testének és mozgásos képességeinek a megismerése segíti az „éntudat” fejlődését a „szociális én” erősödését. A közös örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolatai kiszélesednek. A társakhoz való alkalmazkodás közben fejlődik önuralmuk, **együttműködő és toleranciaképességük**.
- Lehetőségük nyílik különböző viselkedésminták tanulására. A mozgásos versengések során átélik a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezeknek a levezetését, elviselését.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik;
- mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban, ugrásban növekednek;
- cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak;
- ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni;
- szeretik és igénylik a mozgást;
- betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor;
- tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan elvégezni.

6. Külső világ tevékeny megismerése, ünnepek

Óvodáskorban már megkezdődik a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodva a környezettudatos életmódra nevelés a fenntartható fejlődés érdekében, amely tovább erősödve végigkíséri őket életük folyamán.

Környezetünk védelme nagyon fontos feladat, óvodáskorban pedig számos lehetőség nyílik arra, hogy a gyerekek észrevegyék, megtapasztalják ezt, és tegyenek érte, legyenek fogékonyak a környezeti problémákra. Különböző feladatokon, tevékenységeken keresztül tanulják meg, miért fontos, hogy megóvjuk környezeti értékeinket, vigyázzunk környezetünk tisztaságára.

Ez a korosztály már „belenő” a szelektív hulladékgyűjtésbe, a természetes erőforrások alkalmazásába, az újrahasznosítás fontosságába.

A külső világ megismerése, mint tevékenységforma komplex egységet képez a többi nevelési területtel. Benne rejlik a gyermek mindennapi tevékenységében. Már óvodáskorban el kell kezdenünk a környezetvédő, természetszerető ember személyiségének kialakítását. Ebben az életkorban teremtjük meg az érzelmi vonzódást a természet iránt, s ekkor alakítjuk azoknak a szokásoknak a körét, amelyek szilárd alapot adhatnak a további életkorokra. Az óvodai környezeti nevelés a gyermek és a természet kapcsolatát helyezi a tevékenység középpontjába.

Célunk, hogy a gyermekeknek segítséget nyújtsunk ahhoz, hogy a világot megismerjék a maga egészében. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a szűkebb, és tágabb környezet közvetlen megfigyelésére, és a gyermek személyes tapasztalatszerzésére építünk. A felfedezés során segítjük, hogy pozitív érzelmi viszonya alakuljon ki a természethez, az emberi alkotásokhoz, a szülőföldhöz, ismerje meg a hazai táj, helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A folyamatos megfigyelésre többek között a természeti jelenségek, növények fejlődésének változásai adnak módot. A természetben végbemenő folyamatokról, összefüggésekről önálló, és csoportos megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juthat a gyermek.

Az alkalmi megfigyelések, tapasztalati és élményszerzési lehetőségek száma nagy, melyeket igyekszünk kihasználni. Alkalmat teremtünk a gyermekek érdeklődéséhez igazodva is megfigyelésekre, így biztosítva a szükséges tapasztalati és élményanyagot a család és a természeti környezettel. Ismerje meg a családi, a tárgyi kultúra értékeit, tanulja meg ezek szeretetét, védelmét.

A szerzett ismereteket a gyermek játékában felhasználja, gyakorolja, munkatevékenységeiben alkalmazza. Megtanulja megismerni önmagát, az együttélés szabályait, a társas életben elvárt viselkedési módokat. Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban.

Feladataink:

- a környezet tevékeny megismerésére alkalom, idő, hely, eszközök biztosítása, a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre;
- környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítása;
- a gyermek természeti és társadalmi környezetével való kapcsolatának alakítása, a természet és az ember által létrehozott környezet megismerésére, az emberi munka, alkotások megbecsülésére, hagyományok ápolására nevelés;
- a környezettudatos magatartás megalapozása, a környezettudatos cselekvési szükségletek, szokások megerősítése, az értékek belsővé válásának elősegítése érzelmi, motivációs hatásokkal, komplex tevékenységi rendszerrel;

- a spontán és irányított beszélgetés, a verbális fejlesztés a környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban célként és eszközként egyaránt megvalósítandó;
- a megtapasztaláson alapuló megismerés, információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése;
- a környezet megismerése során jusson matematikai tartalmú tapasztalat a gyermekek birtokába.

A gyermekeket körülvevő környező valóság mennyiségi, térbeli viszonyai, és formái a természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Minden tevékenységben adottak a lehetőségek a matematikai tapasztalatok szerzésére, vagy a már megszerzettek alkalmazására. A gondolkodás fejlődésében fontos jelentőséget tulajdonítunk az önálló problémamegoldásnak. Ennek természetes módja a játékban, cselekvésben való megoldás, az adódó lehetőségek felismerésével és kihasználásával.

Tevékenykedés közben megvalósíthatóak a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, megértés, problémameglátás, problémamegoldás, konstruálás, ítélőképesség) fejlesztése.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- a gyermekek tudják lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, munkahelyét, születési adataikat;
- különbséget tud tenni az évszakok között;
- ismerik a környezetükben levő jelentősebb épületeket és funkcióit;
- ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, környezetük növényeit és azok gondozását;
- ismerik az elemi szabályokat és a közlekedési eszközöket;
- felismerik a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat, fejlődik tér, sík, mennyiség szemléletük;

- megkülönböztetik az irányokat és használják helyesen a névutókat;
- tisztelik a hagyományokat;
- kialakul a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd.

7. Munka jellegű tevékenységek

A gyermek munka jellegű tevékenysége örömmel és szívesen, azaz önként végzett – aktív tevékenység. A tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek alakításának fontos lehetősége. A gyermekek önként jelentkező munkakedvét és aktivitását tudatosan használjuk fel nevelési céljaink elérése érdekében. A munka jellegű tevékenység hozzájárul a gyermekek ismereteinek gyarapodásához, a személyiségfejlesztés fontos eszköze – lehetővé teszi a kitartás, önállóság, felelősség, a céltudatosság gyakorlását.

A munka jellegű tevékenység a saját és mások elismerésére nevelés egyik formájává válik. A beilleszkedés fontos feltétele, hogy a gyermek először önmagát tudja kiszolgálni. A közösség érdekében végzett munkához csak azon keresztül jut el.

Az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést, és folyamatos, konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tanulással, sok vonatkozásban azonosságot mutató munka jellegű tevékenység:

- önkiszolgálás,
- segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek,
- alkalmi megbízások teljesítése,
- naposi vagy egyéb munka,
- környezet-, növény gondozás.

Feladataink:

- megfelelő munkaeszközök biztosítása (azok rendben tartása);
- elegendő munka jellegű tevékenység lehetőségének biztosítása;
- nyugodt, kiegyensúlyozott légkör, elegendő idő, hely;
- az önálló munkavégzés lehetőségeinek megteremtése;
- egyéni sajátosságok figyelembe vétele;
- az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeinek tudatosításával az elvégzett feladat jelentőségének megláttatása, elismerése, megóvása;
- a tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra késztetés, kérés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései) gyakorlása, munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyermekek képesek szükségleteiknek megfelelően, önállóan ellátni magukat (öltözködés, önkiszolgálás);
- minden olyan területen segítenek, ahol erre lehetőséget biztosít az óvodapedagógus;
- a naposok feladatai folyamatosan bővülnek;
- differenciált feladatokat adunk egy-egy gyermeknek vagy gyermekcsoportnak, melyek megoldási módjait önállóan elvégzik;
- szívesen segítenek az óvoda rendjének, tisztaságának fenntartásában;
- a munka jellegű tevékenységhez szükséges eszközök célszerű használatát ismerik.

8. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

Programunk gyermekcentrikus szemléletének szellemében olyan optimális feltételrendszert, légkört biztosítunk, hogy a gyermekekben kedvet ébresszünk az örömteli tanuláshoz, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

Elsősorban a gyermekek életkori sajátosságaira, fejlettségi szintjére, motiváltságára támaszkodva, a tanulást támogató környezet megteremtése során tesszük lehetővé a spontán és szervezett tevékenységekben megvalósuló tanulást. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvodai tanulás elsődleges célja a gyermekek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése. Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése személyre szabott pozitív értékeléssel, a tanulási készségek, képességek differenciált fejlesztésével.

Az óvodai tanulás mindvégig a játék motivációs bázisára épül. A cselekvéses tanulás folyamatában a szabad légkör biztosításával valamennyi kisgyermeknek lehetősége nyílik arra, hogy egyéni tulajdonságai alapján vegyen részt a folyamatban, önmaga lehetőségeihez képest fejlődjön.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kialakulását.

A tanulás tartalma

A gyermekek tapasztalatai, ismeretei szűkebb és tágabb környezetükből származnak.

A felnőttek tevékenységeinek megfigyelése révén, azok elbeszéléseiből, a tömegkommunikációból és saját tevékenységeik közben szerzik. Ezek a tapasztalatok magukban foglalják azokat a magatartásmódokat, viselkedési szokásokat, erkölcsi tulajdonságokat is, amelyek éppen az óvodáskorban alapozhatók meg.

Programunkban a tanulás tartalma: az élő és élettelen világ, évszakok, ünnepek, környezetünk helyi hagyományai és a néphagyományok. Tervezésnél figyelembe vesszük, hogy a gyermekek milyen tapasztalatokkal rendelkeznek, s az újabbakat kapcsoljuk a már meglévőkhöz, fokozatosan bővítjük, mélyítjük tartalmát.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyermekek örömmel, pozitív érzelmekkel viszonyulnak a feladatokhoz;
- azonosulni tudnak a felnőtt által meghatározott feladattal;
- kialakul bennük az igény a sikeres problémamegoldásra;
- a szocializáció fejlettsége szempontjából segítik egymást, meghallgatják egymást, figyelnek egymásra;
- képesek saját tevékenységük ellenőrzésére, segítőkészséggel értékelik egymás megoldásait;
- rendelkeznek az iskolába lépéshez szükséges készségekkel, képességekkel, önfegyelmekkel.

VI. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a gyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Legfontosabb tényező, hogy a gyermekek képesek legyenek alkalmazkodni az iskolai élet követelményeihez.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.

1. A **testileg** egészséges gyermek hat éves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megfelelő teherbíró-képességgel rendelkezik. Mozgása harmonikusabb, összerendezettebb lesz. Mozgáskoordinációja és a finommotorikája erőteljesen fejlődik. Mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan képes irányítani.

2. A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek nyitott érdeklődéssel készen áll az iskolába lépésre. Folyamatosan fejlődnek a tanuláshoz szükséges képességei. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Nagy jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés. Megnő a megőrzés időtartama. A felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés. Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem időtartama, terjedelme.

A képi gondolkodás mellett kialakulóban van a fogalmi gondolkodás. Elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az egészségesen fejlődő gyermek érthetően, folyamatosan kommunikál, gondolatait, érzelmeit mások számára érthetően megfogalmazza, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni. Különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat. Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról, környezetéről. Tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait.

Ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását, védelmét. Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.

Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

3. Óvodáskor végére a gyermekek **szociálisan** is éretté válnak az iskolára.

Készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes együttműködésre, kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését.

Kialakulóban van feladattudata, s ez megnyilvánul a feladat megértésében, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében. Mindehhez szükséges, hogy megfelelően fejlődjen kitartása, munkatempója, önállósága, önfegyelme.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének segítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.